

Nikica Banić

AHMETOVA PRIČA

Moj dedo Safet ukrao je djevojku i doveo je svojima, jašući na konju. Po nju su drugi svatovi iz daleka već bili krenuli. Njemu je to bilo dojavljeno. Neko od njenih, koji ga je uvažavao, u potaji došao do naših kuća i saopštio mu. Tako moja nana Šemsa, dođe i ostade zauvijek u našem selu. Slušao sam je, prošlo od toga godina, već je bila u starosti: „Jabuka kojom me je darivao tvoj ded Safet, možeš mi vjerovati, bila je crvljiva. Tad mi nije smetalo. Slasna je bila ko nijedna hurmašica.“

Nije pominjala da su svatovi koji su po nju pošli, pa se bez nje vratili, srditi bili, a kako i ne bi, pa su iskalili sav bijes na našem imanju. Zapalili kotar sa sijenom, zamalo i kuću. Zgodno im bilo, našao im se na putu. Sve do zadnje slamke je izgorjelo. Dugo iza toga, ni voće u bašči se nije oporavilo da rađa.

Moj otac Ibro, poučen ovim, želio je da dođe do djevojke drugačije od svog oca. Slučaj je htio da je služio vojsku u Mostaru. Našavši se s vojskom na logorovanju, dok su odmarali, u ruke uze iz dosade jednu kamenu ploču. Bila je bijela da bjelja ne može biti. Uz to glatka. Podsjetila ga je na papir po kome se piše. Drugim oštrim kamenom zagrebao je po njoj. Krenuo je prvim slovom svog imena, a ispalo više od imena. Pisalo je: *Ibro Hanić, Kalica (Bihor)*.

Možda će neka čobanica ovo da primijeti, dođe mu misao, srce mu se nasmiješi toj budalaštini. Unatoč tome, misli mu nastave svoje: priželjkivao je da bude plava, sa tankim prstima na rukama; da ima hladne gležnjeve kako bi mušku jarost gasila. Šta ćeš, prijatelju, mlada, luda glava ne sputava misli. Takva je upravo bila Ibrina glava.

Elem, prođe od njegove vojske poviše godina. Na vojničke cokule već uveliko zaboravio. Vratio se planinarenju. Dobro si čuo, baš planinarenju. Oduvijek je bio poseban. Verao se po brdima i po vrltima. Niko ga od toga nije mogao otrgnuti. Koristio je svako slobodno vrijeme da zađe visoko ka nebu. Činilo se drugima da od nečega bježi tamo u visine.

Tako je jednog dana došao u predjele svog vojnikanja. Sa

jaranima iz izviđačkog društva postavljao je šator. Uzeo je najbliži kamen da ukuca kočić koji je pridržavao šator. Krv mu je jurnula u glavu, čula mu zanijemila. Na kamenoj ploči je uočio: *lbro Hanić, Kalica (Bihor)*. Baš tako je pisalo! Sam je to napisao. lbro dođe k sebi i vrati kamenu ploču na njeno mjesto. *Esmā Merhemić, Podvelež*, pisalo je na ploči koja je ležala priljubljena uz nju. Nije mogao da vjeruje svojim očima! Družini ispriča ovo od riječi do riječi. Odlučio je da pronađe Esmu. Ostali su ga podržali. Trebalo mu je dobrih dva sata hoda. Tamo i nazad.

Esmino selo se naziralo u daljini.

Da li je onakva kakvu sam je u vojničkim danima zamišljao ili je, možda, crnka sa krupnim očima... A, možda je to div-djevojka... Možda je već skakala sa starog mosta ... - slikao ju je na preskoke uz put, dok je sve više uz krše odmicao.

Već je prilazio selu. Malo je nedostajalo do prvih kuća. Mamio ga je veliki orah da predahne i da se osvježi. Plodovi oraha su se resili kao grozdovi. Eee, bilo bi bolje da nije njemu navratio. Deblo oraha je bilo raspolučeno. U sebi je čuvalo pisani zapis: *Ovdje je nastradala Esmā Merhemić od udara groma u sedamnaestoj godini*.

Oko lbre se već sakupila dječurlija. Nije stigao još jednom da pročita, da se uvjeri u ono što bi da ne vjeruje. Unosili su mu se u lice, utrkivali ko će mu prije ispričati šta zna o ovome. Slušao je lbro da je Esmā bila kod ovaca kad je grom udario; da orah poslije toga tri godine nije roda donosio i da je tek prošle krenuo da rađa; da sad donosi slast kakve nigdje nema; da sa njega oni najradije beru; da to nije orah kao drugi što su...

Ko zna dokle bi oni da ih igra ne ponese. Kako su došli, tako i otišli.

*

Elem, često je lbro u razgovoru kasnije pominjao Esmu. Tvrdio je da je sudbina bila jača od njih dvoje. Mislio je da su bili jedno za drugo. Bio je ubijeđen da mu je ona bila suđena. Izgubio je nešto što nikad nije ni imao. Ali se s tim nije mirio. Ženidbu je odlagao. Punio je već trideset šestu kad se oženi s Đulom. Mene su rodili i stali.

*

Kako okrenuo da okrenuo, prijatelju, odlagano dođe na red. Tako i rođenje mog oca lbre. Do sada sam ti to preskakao. Sve nekako

naokolo, da bih te pripremio da bolje razumiješ ono što ti kanim još pričati. Nećeš mi vjerovati - moj otac Ibrom rodio se na ovom groblju. Da, da, baš tu na njemu, iza leđa ožalošćenih, koji su ispraćali pokojnika. U nekom žbunu kao što je onaj. Onaj što prstom u nj upirem. E, taj, taj!

Nije se samo tome čuditi što se tu ispili! Bilo je jošte zgoda i zgoda s njim. Mnoge se i danas prepričavaju po Bihoru. Nana Šemsa mi je pričala. Odu oni na njivu, njega ostave u kolijevci, vrata se, kad imaju šta da vide: repom ga golica čuk, a on se smije. Čuk poleće kad nju spazi, ostavljajući malo paperja u njegovim ručicama. Ma kakvi! Tako mali nije se ničega plašio. Nije znao za strah što se ne bi moglo reći za kasnije. Samo ćeš čuti!

Mještani su ga zadirkivali, niko Ibrom da ga nazove, svi samo: „Grobajkiću!“ Odakle god da se pojavi, začuje se: „Ej, Grobajkiću.“ Ne može se reći da su ti bili zloradi, ne, takvi su u manjini. Većina je *Grobajkić* uzimala kao svako drugo ime. Nikakve razlike.

Kako mu nije smetalo? Vala, smetalo mu je, ali svojima nije to spominjao. Nikome se nije požalio. Ali se već tada počeo osamljivati. Jedno vrijeme, dođe mu pa jagnje za sobom voda, k'o da je pseto, sve tako dok ono ne zableji k'o ovca. Onda ti ga Ibrom vraćao u stado, pa uzimao drugo. A ljeti, i to se dešavalo, zanoći u krošnji oraha. Spava u njemu slično kokošima. Dobro veliš, sklanjao se od ljudi. Mještani ga, za divno čudo, zbog toga ne prozvaše ludakom. Tako su nazivali one koji se odbiju od sveta. Takvi imaju razlog za to. Nađu ga u sebi ako ne na drugoj strani.

Kako bilo da bilo, Ibrom ti nije išao na sahrane. Ničim ga nisi mogao natjerati, ni namoliti. Ni svojim najrođenijima. Ni njima. I onda, već je Ibrom radio u Njemačkoj, zatekao se ovdje na odmoru, u selu, ali, na dženazu daidži Našidu nije otišao. Našida sam i ja upamtio. Bio je predoobar čovjek. Umio je svoje da ostavi riječima: „Završiću, ima zemana,“ pa je odlazio drugom da pomogne. Kad se začuje slavuj, bilo je sigurno da će se pojaviti Našid. Pjevao je kao da je sam slavuj. Srce ga je nenadano izdalo. Eto, i takvom Našidu Ibrom ne ode na dženazu.

Lakše je nabrojati kada je Ibrom bio na groblju nego kad nije. Jedva jednom, ako ne brojimo dan njegovog rođenja. Taj jedini put bio je na nj odnijet, jer mu je zeman došao. Bog ga pozvao prije neku godinu, da ih ne brojim, biće bar četiri pune. Vidiš, tamo gdje rukom

upirem... Tamo mu se bijeli nišan. Taj, taj, njegov je.

Ako si slušao usput naklapanja mještana, svi takvi su te lagali. Lagali su te da se ubrzo po smrti povampirio i da je posjećivao naše kuće. I sam znaš, narodu ne možeš usta zaklopiti. Takav je pa je takav. Mora negdje da oduši. Da je istina što govore, valjda moju kuću ne bi preskočio. I na nju bi prispio, pokucao. Meni za života nije oprostio, što, i to ćeš čuti.

*

Nego, mi se nijesmo čestito ni upoznali. Pruži ruku! E, tako! Baš lijepo ime nosiš! A ja sam ti grobar... Stisak ruke ti omekša? Nijesi prvi. Ruka ti iz moje izmigolji, iskliznu, kao da je kužnog dodirnula! Grobar, to mi je i ime i prezime i zanimanje - sve u jednom. Kako da ne zovu!? Zovu me tako! Ne ljutim se na to, što bih. Pravo veliš: „Od oca je ostalo sinu“.

Vidiš onu kuću? E, tu sam ti ja. Sazidali mi moji iz preduzeća. Jest' da je blizu groblja. Navikne se na to. Tu sam sa ženom i ćerkama. Dvije ljepotice. Daće bog: biće lijepe dok bude trebalo, do udaje. A poslije kako im bude.

Kad si već tu - juče, petak, tako svakog u mjesecu, dođem u firmu da oslušnem šta ima i kad će plaća. Sjedio sam blizu direktorove kancelarije kada me je k sebi pozvao: „Ahmeteee! Idi u toalet!“

Poslušam, odem. Otvorim vrata prve kabine, kad tamo stoji čučko. Bestidno. Ko prahinjak. Ostavio ga neko - samo da znam ko. Zapljusnem ga vodom iz one kofe zbog koje sam posrnuo. Ono ode. Iza njega dođe direktor da obavi svoje. Šta ću, zadužio me moj direktor, a i da nije, direktor je. Njegova se poštiva.

Baš me zadužio. Evo kako. Možda je naša Zehra imala tri, a Mirsada četiri godine, kada sam primijetio da me moja Rabija vara. Što ne reći, bilo pa prošlo. Svi to znaju. I ti ćeš to putem odnijeti. Slučajno sam to otkrio. U kupatilu sam primijetio da su posle nečijeg tuširanja ostale crne dlake. Kao u samog gavrana. Rabijine su bile kao svila, kao zlato. Opet, nijesu bile ni moje. Sam vidiš da mi je kosa više smeđa nego crna. Povjerim se vozaču mrtvačkog auta, a on prosu svoju filozofiju. Veli: „Čim primijetiš da su četkice u kupatilu - tvoja i ženina - razdvojene, da prostiš, stoje u čaši kao da su raskrečene, jedna u jednom, druga u drugom kraju, znaj da te vara.“ Njegovoj budalaštini

se nasmijem. Tek tada ga bolje pogledam. Bogo moj, kosa mu gavran, kovrdžava kao ona zaostala u kupatilu. Sve mi postade jasno. Pa, to je njegova bila.

Ništa čudno, skontam, često me je Rabija s njim poredila. Nijesam imao nikog osim nje i ono dvoje još malih. Ali, požalih se ovom mom direktoru, jer je sam nanjušio da nisam dobro. Vidi da sam se nešto rastužio. Velim mu šta je na stvari i na koga sumnjam. Zamisli se on. Dok mu kazujem, očima po zemlji šara. Dobro je, sluša - mislim ja. Potapša me po ramenu i ode. Od tada vozač mrtvačkog auta nije prevezio pokojnike do groblja, pa je i prestao da svraća do nas. Pređem preko toga kao da ništa nije bilo. A ko će ga znati, možda ništa i nije bilo.

I to si znači čuo! Ništa se ne da zatajiti, pa to ti je! Jeste, istina je, moja Rabija je prvog muža motikom dotukla. Ja sam je zavolio, volio sam je i prije njene udaje, ali ne i moj lbro. Zašto? Da si ga pitao, taj ne odgovara. Ne da ne odgovara, nego ni pitanje ne čuje. Nije mogao da pređe preko toga da mu sin uzima udovicu. I ne bilo koju, nego onu koja je muža ubila. Tako smo se razišli nas dvojica. A morala je, ili ona ili on. Pritjerana je bila na zlo. Mještani kažu morala, svi se u tom slažu. Svo zlo se tada iz nje prlilo.

Bilo pa prošlo. Ostalo je puno toga dobrog u njoj. Kroz moj život sa njom se pokazalo. A, eto, za života lbro se nije nikad s tim pomirio. Nije nas nikad k sebi pozvao. Nije me sinom nazvao. Samo bi glavu u stranu od nas okretao. Zainatio se, ja mu odgovorio istom mjerom. Kako on meni, tako ja njemu. Inat je sve što sam od njega naslijedio. Uinat njemu, gdje sam tu sam.

Ne boj ga se, neće taj! Često nam navrate psi lualice. Izređaju se na onoj bari više naše kuće, napiju se do mile volje i onda se, oprostite Bože, pomokre pokraj prvog nišana. Tako će i ovaj. Tu, gdje im je najbliže. A najbliže im je kod rahmetli Šabana. Taj ti je bio takav da je redovno gledao vremensku prognozu na televiziji prije nego što će iz kuće. Ako je magla, njemu ne valja. Pluća mu reže, davi ga, ne da mu se da diše. On maramicom pravo na nos. Ako je vjetar, ne proviruje taj van kuće, odnijeće ga. I njega i nos mu, zajedno. Tolicka je bio slamka, da prvo od njega ugledaš jabučicu pod vratom, a tek onda ostalo od figure mu. Na njemu su se isticale cipele, preteške za njega. A kad je

odlazio od kuće, one su ga, tako je izgledalo sa strane, zbog težine, vraćale nazad. Ovo važi samo kad je trebalo ići u grad. Na njivu, e, to je druga pjesma! Njemu po volji. S proljećem se on i žena zakopaju u zemlju. Iz nje ne izbijaju do kasne jeseni. Nema ko da ih odmijeni. Četvoro svojih, a devetoro unučadi i troje pra-unučadi, i niko od njih na selu da ostane! Sve se u gradove zgužvalo. Ponjava pod nemirnom guzicom, tako im je tamo.

Ih, začorio ja, pa ne znam stati! Nego, jesi li za jednu otrovušu od džanarike? Od one, eno je tamo, gledaj! Malo desno, e tu. Rodi kao nijedna druga. Živio i ti meni! Ne pitam: da nisi u žalosti, prijatelju? Svakog upitam, red je. Najčešće takvi sa mnom zasjednu. Bolje je da nijesi. Bolje da te je to mimoišlo.

Odapeo priču, pa ne znam stati! Eno ga sunce, ode, a koliko ima da je bilo tamo. Sahranjuju u tri obućara Meha. Ime ti ništa ne znači. Sinoć kašljucnuo nekoliko puta i nastavio da spava. Tako se ukućanima ukazala njegova smrt. Mogu reći: mirno živio, mirno umro.

Zeman je, moram poći! Čeka me kramp. Samo što ćeš naići, odložio sam ga, da predahnem. Nema više čekanja. Idem da još malo produbim Mehu krevet, da mu bude mekano pod glavom. Naradio se taj za života. Zaslužio je, vala. Ne zamjeri, idem, moram...